

מראי מקומות - יומא

לג.

מערכה זו יקדם למערכה הגדולה. ותיריך, שבגמרא יש תירוץ נוסף, שאם לא תהיה המערכה המיוחדת לגחלים יקחו את הגחלים מהמערכה הגדולה, ולשאלה מהמערכה של יום הכיפורים יש את התירוץ השני של הגמרא, והגמרא הוסיפה שלענין המערכה הרגילה של הקטורת יש גם את התירוץ שכפרתה מרובה עדיפה על הקטורת שבתוך ההיכל.

ה. כפרתה מרובה עדיפא

פירש רש"י שמערכה גדולה כפרתה מרובה מפני שעליה מקטירים את כל ההקטרות. וכתב הקהלות יעקב (פסחים סוף סי' נ"ח), שלא מצאנו בשום מקום שיש כפרה בהקטרת אימורים, ומדי כוונת הגמרא שכפרתה מרובה. והריטב"א הביא שהתוספות הקשו שהיה לגמרא לומר שמערכה גדולה תקרובה מרובה, והריטב"א תירץ, שהגמרא קוראת לתקרובת כפרה בכמה מקומות.

אבל התוספות פירשו, שכפרתה של עולת התמיד, שקריבה במערכה גדולה מרובה, לפי שהתמיד מכפר על עשה ולא תעשה שניתק לעשה וקטורת מכפרת רק על לשון הרע. ויש לדון האם כוונת התוספות שהאימורים בעצמם מכפרים, או שהחומר היא שהמערכה גדולה משמשת לקרבן כזה שכפרתו מרובה, אבל הכפרה בעצם היא בזריקת הדם, וכמו שהמערכה השניה משמשת לקטורת שמכפרת על לשון הרע, ולפי זה מתורצת שאילת הקהלות יעקב, שאין הכוונה שההקטרה עצמה מכפרת אלא שמקריבים עליה קרבן שהוא מכפר יותר.

ו. אפילו הכי מכשיר עדיף

כתבו התוספות, שלא שייך לומר כאן שמדין תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, מקדימים את סידור שני גזירי עצים, מפני שהדין תדיר קודם נאמר היכן ששתי העבודות שוות, אבל כאן ששני גזירי העצים הם עבודת מתנה, ודישון מזבח הפנימי הוא עבודת סילוק, בזה לא נאמר הכלל של תדיר קודם. ובפשטות כוונתם היא, שאין את הכלל של תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם אלא בשני דברים שווים, אבל בעבודות שאינן שוות, אין את הכלל הזה. וכך נראה שהבין השפת אמת, שהקשה על התוספות שאדרבא מפני שאחת מהעבודות היא עבודת סילוק ואחת עבודת מתנה, אם כן בוודאי שעבודת מתנה חשובה יותר.

אבל המהרש"ם (שו"ת ח"ב סי' ע"ז) ביאר את דברי התוספות באופן אחר, שהביא שנשאל לגבי הבדלה שקודמת לנר חנוכה משום שהבדלה היא יותר תדירה, והרי הבדלה היא דומה לעבודת סילוק, ונר חנוכה דומה לעבודת מתנה, ואם

המשך בעמוד הבא

א. מצוה למרק

מכאן הוכיח המגן אברהם (תרע"א י"א) שאפילו שמצוה למרק, וכל מצוות היום נעשות על ידי הכהן גדול, מכל מקום המירוק יכול להעשות על ידי כהן הדיוט. ומכאן ראייה לדעת המהרש"ל, שסובר שמי שהתחיל להדליק נרות חנוכה, הוא יכול לתת לחברו שיסיים את ההדלקה על ידו, לפי שהעיקר הוא רק ההתחלה (על כל פנים במקרה שהוא כבר קיים את עיקר המצוה בעצמו). אבל הפרי מגדים והמחצית השקל הביאו את דברי האליה רבה שאין להוכיח מכאן, לפי שעבודת יום הכיפורים שונה מפני שאי אפשר בצורה אחרת.

ב. ואליבא דאבא שאול

כתב הבית יוסף (או"ח מ"ח א') שאפילו שהרמב"ם והסמ"ג פסקו כרבנן ולא כאבא שאול, מכל מקום בסדר הקרבנות אומרים כפי סידור אביי בשם אבא שאול, שכיון שאביי אמר אליבא דאבא שאול, משמע שסבר שכך היא ההלכה. וכתב הלקוטי הלכות שכל זה לכתחילה, אבל בדיעבד אין הסדר מעכב, שהרי בקדשים צריך שנה עליו הכתוב לעכב ובזה אין פסוק לעיכובא.

ג. חמש נרות קודמת לדם התמיד

פירש רש"י, שהיינו לשחיטה ולזריקה. וכתב הלחם משנה (תמידין פ"ו ה"ב) שהרמב"ם שכתב ששחיטת התמיד היתה בשעת דישון מזבח הפנימי, דייק זאת מכך שבגמרא לא נזכר סדר שחיטת התמיד, ואם כן בהכרח שזה היה בזמן שהיתה עוד עבודה שכן הוזכרה והיא דישון מזבח הפנימי. וכתב החזון איש (מנחות ל"ו ד', והובא גם בחזו"א על הרמב"ם תמידין ו' א') שלא מצינו שהיו שתי עבודות בבת אחת, ולכך פירש שכוונת הרמב"ם שבשעת דישון מזבח הפנימי כבר היה נשחט התמיד (ויש להעיר, שאם כן מדוע אינו נמצא בסדר שסידר אביי). וזהו כשיטת הגר"א (בחידושו לתמיד, ג' א', הובא בספר אוצר חידושים על יומא), ששחיטת התמיד היתה לפני דישון המזבח הפנימי, שהיה שוחט ומקבל, והולך יותר ממאה אמה עד שהוא חוזר לקרן מזרחית צפונית, ובזמן הזה היה נגמר דישון המזבח והמנורה.

ד. אפילו הכי כפרתה מרובה עדיפא

הקשה הגבורת ארי שהרי הגמרא לעיל (לב) דחתה את הקל וחומר מבגדי לבן לבגדי זהב בגלל הסברא שנכנס לפני ולפנים, ולא אומרים שכפרתה מרובה חמורה מלפני ולפנים. ותיריך שבבגדי לבן יש יותר חומרא, שבהם נכנסים לקודש הקדשים, ולא רק אל היכל.

והקשה שאם כן ביום הכיפורים שעשו מערכה מיוחדת להכניס ממנה גחלים לצורך הקטורת בקודש הקדשים, ואם כן שסידור

מראי מקומות - יומא לג. (המשך)

הסברא. וכתב הגבורת ארי שאולי אביי לא ידע שהמזבח היה משוך כלפי חוץ [וצריך עיון במה נחלקו, ואולי אביי סבר שהמזבח היה משוך יותר לצד הפנימי, או שהוא לא סבר שהמנורה צריכה להיות כנגד השלחן].

אבל הגרי"מ פיינשטיין (הובא בספר אוצר חידושים על מס' יומא) פירש, שהכלל שאין מעבירין על המצוות נאמר באחד שיש לפניו לעשות שתי מצוות שאסור לדלג על המצוה שלפניו, אבל כאן שכל מצוה נעשית על ידי כהן אחר, שכל כהן זוכה בעבודה אחת, אין בזה את הסברא של אין מעבירין, שהכהן שזכה בהטבת חמש נרות ונכנס להיכל, אין לפניו אלא את המצוה הזו, והמצוה של דישון מזבח הפנימי אינה כלל לפניו שהוא ייחשב כמעביר עליה, ורבא סבר שגם במקרה כזה שיש כאן באותו סדר עבודה שני מצוות שייך את הדין של אין מעבירין על המצוות [ויש לברר הגדר בזה, שהרי כשיש לפניו מצוה שאינה שלו בזה לא אומרים אין מעבירין, אלא שכאן יש סברא שכל הכהנים מחוייבים בעבודת המקדש, אלא שמכל מקום בפועל יש גורל מי יעשה, וכעת זה מוטל על מישהו אחר, וצריך עיון].

כן במקרה כזה לא אומרים את סברת תדיר עדיף. וביאר המהרש"ם, שכוונת התוספות היא, שיש עדיפות להקדים עבודת סילוק לפני עבודת מתנה, מפני שעדיף לסלק ולסיים עם העבודה הקודמת ואז להתחיל עבודת מתנה חדשה, וסברא זו עדיפה על הסברא שתדיר קודם, ואם כן בהבדלה ונר חנוכה יש את שתי הסברות להקדים את ההבדלה, לפי שהיא גם עבודת סילוק וגם היא תדירה יותר [ולפי דבריו יש להעיר, מדוע מבארים שהבדלה קודמת מפני שהיא תדירה יותר, והרי יש את סברת התוספות שהיא עבודת סילוק, ובתוספות משמע שהסברא הזו עדיפה על סברת תדיר, וצריך עיון].

והשפת אמת תירץ את שאילת התוספות, שסברת תדיר ושאינו תדיר היינו כשענין אחד נוהג בכל יום, והשני נוהג רק מידי פעם, אבל בדבר ששניהם נוהגים בכל יום, אלא שאחד מהם נוהג כמה פעמים ביום והשני רק פעם אחת ביום, זה שנוהג יותר פעמים ביום לא נחשב ליותר תדיר.

ז. אמר אביי גמרא גמירנא סברא לא ידענא קשה שרבא פירש משום אין מעבירין על המצוות, ובודאי שאביי לא חלק על דין זה, ומדוע אמר אביי שאינו יודע את